

diğini gönül rahatlığıyla söyleyebilirim. Mo Yan, Nobel Ödülü'nü alırken şu ilginç olayı adeta bir roman gibi anlatmış ve bizi yine temelde duran hikâyeye davet etmişti: “*Annem kitaplara olan düşkünlüğümü hep destekledi. Açlık sınırında yaşamamıza ve çoğu zaman bir sonraki öğünde sofraya ne yemek koyabileceğimiz belli olmamasına rağmen, kalem ve kâğıt istediğimde bana ‘hayır’ demezdi. Bir gün, ekin tarlasından aldığı bir avuç buğday için, kâhyanın annemi kıyasıya dövmesine şahit oldum. Yıllar sonra, annemle birlikte iken o adama tekrar rastladık. Artık yaşlı bir adamdı. Yanına gidip onu hırpalamak istedim. Yüzümü gören annem elini koluma koydu ve ‘Beni döven adam ile bu adam aynı insan değil oğul’ dedi. Burada olan herkese ve aileme çok teşekkür ediyorum. Ama bu ödülü artık benimle olmayan annem için alıyorum.*”

Romanının Marquez’in *Yüzyıllık Yalnızlık*’tan esinler taşıdığı iddialarına karşın Mo Yan, “[...] *bu bir tahminden öteye gitmez. Eğer Marquez romanını yazmaya başlamadan önce okumuş olsaydım Kızıl Darı Tarlaları’nı daha farklı bir şekilde yazardım.*” diyor. Mo Yan’ın “*daha farklı bir biçimde yazardım*” sözündeki alçakgönüllülük aynı zamanda romanın başka bir kültürde üstendiği farklı bir dil, anlatım aracı olma açıklamasıdır da.

Geçmişten Günümüze Türk-Macar Gönül Birlikteliğinin Sembolü:

Eğri Yıldızları

Gardonyi Géza (Çeviren: Erdal Şalikoğlu)

Geçmişte birlikte yaşanmış iyi ve kötü, acı ve tatlı günler, yalnızca insanları değil, toplumları da birbirine bağlamış. Bu gerçekliği yansıtan ve okuyucuya

Söz konusu olan Nobel Edebiyat Ödülü ise siyasi tartışma handiyse kaçınılmaz oluyor. Ve bu siyasi tartışmada söz edebî olan, estetik olan üzerinden dolaşıma sokuluyor. Genellikle ödüle layık görülen yazarın yapıtlarının Nobel alacak düzeyde olmadığı vurgulanır. Oysa Nobel, ödüle layık görülen yazarın eserlerinin etrafındaki edebî, estetik tartışmayı bitirmeyi değil açmaya, sürdürmeye yönelik bir takdir, tasarruf olarak görülmelidir ki yazık ki bizde böyle olmuyor. Tolstoy, Borges gibi ustaların Nobel almamalarına rağmen bu ödüle layık görülmüş olsa da bugün isimleri akla bile gelmeyen yazarlar hatırlandığında Nobel’in anlamının daha iyi anlaşılacağını düşünüyorum.

Kitabı Çince den çeviren Erdem Kurtuldu’nun alınının akı bir çeviri yaptığını ve oldukça zor bir metni büyük bir başarıyla dilimize kazandırdığını belirtmem gerekiyor. Kurtuldu, çevirinin direncini büyük bir ustalıklarla kırmış ve handiyse Türkçe yazılmış bir eser kadar güçlü bir biçimde eseri Türkçeleştirmiş.

Son bir not olarak kitabın Çinli yönetmen Yimou Zhang tarafından aynı isimle sinemaya uyarlandığını ve 1988 Berlin Film Festivali’nde Altın Ayı Ödülü kazandığını da söyleyelim.

Mehmet ÖZTUNÇ

yaşatan *Eğri Yıldızları* adlı roman, geç de olsa Türk okuyucusuyla buluşmuş oldu.

Macarların Ömer Seyfettin [1884-1920]’i sayabileceğimiz Gardonyi Géza [1863-1922], *Eğri Yıldızları* adlı romanını 1901 yılında yayımlamıştı. Macaristan’da, ilk ve orta öğretimde okutulması mecburi kitaplar listesinin başında yer alan *Eğri Yıldızları*, 2005 yılında, Macaristan’da yapılan “en sevilen Macar romanı” adlı halk oylamasında, değerlendirmeğe tabi öbür ro-

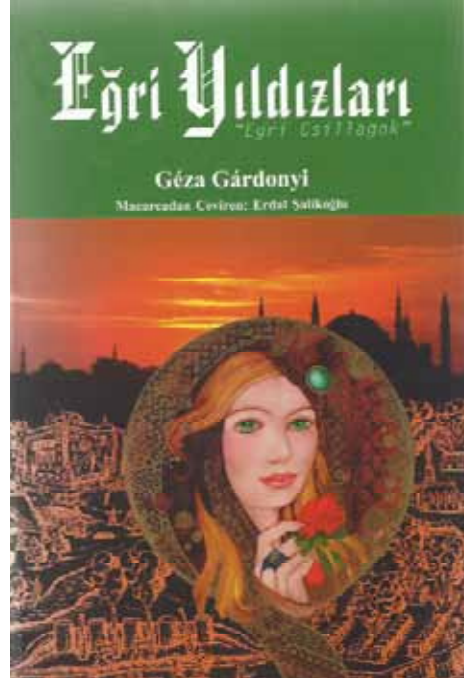
manlardan çok daha fazla oy alarak, “en sevilen Macar romanı” olduğunu göstermiştir.

Kendisi de Eğri’de yaşayan Gardonyi Géza, daha çocukluk ve gençlik yıllarında, 1552’deki Eğri Kalesi kuşatmasının hikâyesini yazmayı düşünmüştü. Gardonyi Géza’nın, Eğri Kalesi’nin duvar diplerinde oyunlar oynayarak büyüdüğü yıllar, Türk-Macar dostluğunun kader birliğine dönüştüğü yıllardı. Bu yıllar, Macar aydınlarının Avusturya karşısındaki Macarlar ile Ruslar karşısındaki Türkleri benzer kaderler olarak değerlendirdikleri yıllardı.

Eğri Kalesi kuşatmasını yazmak için, Eğri kuşatmasına ve ayrıca da bütün Macar tarihine ait kaynakları okuyup inceleyen Gardonyi Géza, yine bu amaçla, 1899’da, Türkleri daha iyi tanımak için, Osmanlı Devleti’nin başşehri İstanbul’u ziyaret etti. Okudukları ve İstanbul’da öğrendikleri ile, her iki halkın 1552 yıllarındaki alt ve üst kültür öğelerini, giyim-kuşamlarından inanç ve kültür hayatlarına kadar birçok bilgiyi edinmiş olan Gardonyi Géza, böylece, yazacağı tarihî romanın laboratuvarına sahip olmuş oldu. 1890-1891 yılları, *Eğri Yıldızları*’nın yazılmasıyla geçti.

Eğri Yıldızları, 120 yıldan beri Macar kimliğinin yaşatılmasında en önemli kitap olmuş; 1945 yılına kadarki baskı sayısı 40.000’i aşmıştı.

Gardonyi Géza, romanını iki Macar ve bir Türk olmak üzere üç ana karakter üzerine kurmuştur. Macar karakterler Macar tarihinden alınmasına karşılık, Türk karakter tasavvurdaki bir kimliktir. Bu iki Macar kişilik, Teğmen Gergely Bornemissza ile

Eğri Kalesi Komutanı István Dobo’dur. Macaristan’a gelmiş Türk askerleri karakterini temsil eden Türk karakter ise Yumurcak’tır.

Güneş yakıyordu yerine “Güneş kızdırıyordu.” veya “rahip için adam gönderdi” yerine “Rahip için adam koşturdu.” gibi, her çeviride bulunabilecek birkaç ‘çeviri kokusu’ taşıyan ifade dışında, oldukça başarılı bir biçimde Türkçeye aktarılan bu roman, bize, Türk ve Macar halklarının ortak geçmişlerinden gelen bir serinlik gibidir.

Bu güzel eseri dilimize kazandıran sayın Erdal Şalikoğlu’yu candan tebrik ederiz.

Günay KARAAĞAÇ